

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al Asociațiunii institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu.

Apare odată pe săptămână.

Redacția și administrația: Sibiu, Strada Visarion Roman Nr. 1-3.

Abonamentul pe an: în țară: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500.—; pentru particulari Lei 400.—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300.—. În străinătate Lei 800.—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare □ cm. Lei 6.—

Fondator: **Dr. CORNEL DIACONOVICH.**

Director: **Constantin Popp.**

•••□•••

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

100 de ani dela nașterea unui fruntaș ardelean: Partenie Cosma — Bilanțul Băncii Crișana din Brad. — Cronica economică. — Situația. — Dela „Solidaritatea”: Publicarea bilanțului anual. — *Bilanțuri:* „Cordiana” Fofeldea, „Banca Crișana” Brad, Banca „Furnica” Făgăraș.

100 ani dela nașterea unui fruntaș ardelean: PARTENIE COSMA.*)

Astăzi se împlinesc 100 de ani, de când a văzut lumina zilei unul dintre cei mai de seamă bărbați, cu rol conducător în viața publică a Românilor de dincolo de Carpați, în a două jumătate a secolului trecut și în prima decadă a celui de față.

Bărbatul acesta, care vreme de mai bine de jumătate veac a fost prezent cu cuvântul și cu fapta, la toate evenimentele importante și la toate acțiunile de muncă și răspundere pentru înălțarea neamului său, care continuă să trăiască mai mult prin opera sa, decât prin numele, pe care n'a înțeles niciodată să și-l scoată la iveală, și a cărui viață și activitate o vom înfățișa, pe cât ne va îngădui timpul, ascultătorilor noștri de astă-seară, a fost PARTENIE COSMA.

Născut într'un centru românesc, cu vechi tradiții culturale, în Beiușul Bihorului, după ce își luă bacalaureatul și după doi ani de învățături teologice, se decide pentru cariera juridică. Face studii

strălucite la Facultatea de Drept a Universității din Capitala Ungariei, obținând la 1862, în vârstă de 25 ani, diploma de avocat. Se reîntoarce cu o largă și solidă cultură juridică, în orașelul său de naștere, să-și exercite noua sa profesiune. Vreme de 24 de ani — acolo, la Beiuș, și, mai târziu, la Sibiu — este unul dintre cei mai distinși avocați români, de care neamul nostru pe acele vremuri avea o atât de mare nevoie.

Sobru și modest, n'a înțeles să-și facă o carieră remuneratorie pentru sine, ci una închinată intereselor obștești. Ținea să fie purtătorul de cuvânt al țărănilor și al națiunii sale din acele ținuturi. Se face deci apărătorul dreptății și ia parte la toate acțiunile naționale și culturale ale patriei sale restrânse.

Dar Partenie Cosma, în această primă epocă a vieții sale, se distinge, între con-

*) Conferința ținută de dl Ion I. Lapedatu, adm. delegat la Banca Națională a României, la Radio în ziua de 12 Februarie a. e.

timporanii săi, și prin participarea sa, totdeauna în primele rânduri de luptă, la lămurirea unora dintre cele mai grele și mai agitate probleme, unele dintre cele mai mari chestiuni, cari interesau pe atunci întregul popor de dincolo de munți: chestiunea urbarială și chestiunea politică.

Sub chestiunea urbarială se înțelegea complexul de ordonanțe, decrete, patente și legi, chemate a regula raporturile de drept între domnii feudali și foștii iobagi. În baza acestora urma să se organizeze juridicește mica proprietate individuală, pe care iobagii români o răscumpărașeră cu sudorile de sânge ale unei sclavii de veacuri, poate cea mai cumplită sclăvie din câte s'au cunoscut vreodată.

Lumea de azi cu greu își va mai putea da seama de suferințele, pagubele și spoliațiunile cauzate poporului român din Ardeal de afacerile urbariale. Ele au fost — am putea spune — un al doilea războiu, pe care asupra popor ardelean a trebuit să-l ducă, decenii întregi, după războiul sângeros dela 1848—1849.

Și'n adevăr, dacă patenta imperială de împrumut de la 1854, prin care sute de mii de familii fărănești au fost decretate stăpâne pe moșioarele lor, cuprindea multe dispozițiuni bune și umane, ea avea și destule norme flexibile, cu înțelesuri dubii, din care domnii feudali au scos nenumărate motive pentru a deschide împotriva foștilor iobagi români mii și mii de procese, cărora tribunalele urbariale, constituite anume pentru a curma aceste diferende, nici odată nu le-a dat de capăt.

Intelectualii români, cu deosebire avocații, aproape toți fii și nepoți de țărani, au sărit ca unul întru apărarea foștilor iobagi. Era vorba de existența acelora, cari alcătuiau poporul; era chestiunea de a fi sau a nu fi a acestui popor. Acela însă care a pătruns mai adânc — sub raport juridic și de fapt — problema urbarială, care s'a făcut purtătorul de cuvânt al intereselor foștilor iobagi până la cele mai înalte locuri, și cu deosebire în dieta țării, a fost Partenie Cosma.

Este uimitor ceea ce a lucrat el pe acest teren. Vom trece peste procesele a multor zeci de comune iobăgești, cărora le-a dat asistența sa de jurisconsult,

și vom aminti numai partea sa de activitate în preîntâmpinarea atentatului ce se pregătea împotriva țărânimii noastre din Ardeal prin proiectul de lege din 1880, care sub denumirea blajină de: „Simplificarea și accelerarea cauzelor de regulare a proprietății pe teritoriul Transilvaniei și a fostelor comitate Crasna, Solnocul de mijloc, Zărand și Cetatea de piatră“, avea să fie ruina poporului român.

Barțiu spune în „Părți alese din Istoria Transilvaniei“ că dacă acest proiect s'ar fi realizat cum era contemplat și cum cereau cei mai mulți dintre aristocrații maghiari ardeleni, poporul nostru ar fi ajuns într'o iobăgie nouă, după care n'ar fi putut urma decât emigrarea în masă.

Partenie Cosma, care pe vremea aceea era deputat în Dieta țării, sună alarma și convoacă, cu Dr. Ion Rațiu, Iacob Bologa, Coroianu și alții, Conferința avocaților români dela Sibiu, conferință, care, după desbateri largi și temeînțe, redactează un memoriu, în care demască și denunță nedreptatea ce se pregătea. Cosma se face purtătorul de cuvânt în public și în dietă al gravamenelor cuprinse în acest memoriu. Luptă în Comisiuni și'n afară de acestea și când nu reușește ca proiectul să fie luat dela ordinea de zi, ia parte, — ca cel mai chemat — la discuția generală și specială și prin nenumărate discursuri, construite cu o logică de fier, izbutește totuși să-l scoată mai atenuat. Serviciile pe cari le-a adus cu această ocazie națiunii române au fost recunoscute și apreciate de toată lumea. Istoricul și actele acestei memorabile acțiuni au fost publicate de însuși Partenie Cosma sub denumirea „Date referitoare la regularea de posesiune în Transilvania și părțile anexe“.

Ce privește chestiunea politică, multă vreme, după 1848 pentru Românii de dincolo de Carpați, activitatea pe acest teren venea pe planul întâiu al preocupărilor lor. Este firesc deci ca și pe Partenie Cosma să-l găsim, în această primă epocă a vieții sale, activând pe și în această direcție cu toată vigoarea bărbăției sale.

Pentru înțelegerea mai bună a lucrurilor, trebuie să însemnăm la acest loc că, după dualism, Românii de dincolo

de Carpați nu erau încă de acord asupra unui program politic unitar pentru întreaga națiune. Astfel, pe când Ardelenii, cei din Ardealul propriu zis, se declaraseră mai mult pentru pasivitatea politică față de Parlamentul dela Budapesta, pe atunci ungurenii, cei din ținuturile ungurene și bănățene, cărora aparținea și Cosma, erau pentru politică activistă, însă națională. Circumscripția electorală a Beiușului a fost reprezentată în Dieta țării dela 1872—1881 de Partenie Cosma. Aparținând Partidului Național; el a luat cuvântul în toate chestiunile de interes românesc. A pronunțat unele dintre cele mai substanțiale cuvântări în chestiunea legii de naționalitate, în chestiuni de drept, școlare, bisericesti, și de politică propriu zisă. Activitatea lui ca deputat și suflul pus întru apărarea ființei neamului nostru vor face pururea cinste amintirii lui.

Dar supremul scop politic, pe care conducătorii de atunci ai Românilor îl urmăreau, era încadrarea tuturor într'un singur partid. Partenie Cosma se alătură acestei idei. Împreună cu Dr. Ion Rațiu, cu Barițiu și cu Gheorghe Pop, au stabilit, în 1880, la Turda, principiile fundamentale pentru organizarea Partidului Național Român. Convoacă apoi, împreună cu Barițiu, Conferința confidențială din Octombrie 1880 dela Sibiu, în care se discută un program de acțiune comună între ardeleni și ungurenii. În casa lui Cosma se decide convocarea conferinței naționale dela 1881 prin reprezentanți din fiecare circumscripție electorală de pe teritoriul locuit de poporul român. În această conferință, s'a decis înființarea Partidului Național Român, s'a decretat pasivitatea parlamentară și s'a stabilit programul acestui partid, program al cărui prim punct era autonomia Transilvaniei. Conferința l-a ales pe Partenie Cosma în Comitetul executiv al partidului, iar acest Comitet l-a făcut Președintele său. Comitetul prezidat de el a compus și publicat Memorandul dela 1883 al Conferinței naționale din 1881, memorandum în care sunt expuse postulatele și gravamentele politice ale poporului român dintre granițele de atunci ale Ungariei. Și când românii din Transilvania și Ungaria erau întruniți într'un singur partid politic național, Partenie Cosma, văzându-și realizate strădu-

ințele sale în această privință, se hotărăște să se retragă din viața politică, ceiace și făcu în Conferința națională dela 1884.

Mulți vor întreba de ce? Partenie Cosma își dădea seama că după lupta pentru drepturile politice individuale și colective ale poporului său, câștigate prin revoluția dela 1848, și după decretarea pasivității parlamentare, era necesar ca toate forțele capabile să se concentreze pentru o operă de realizări, care să consolideze în bună stare și cultură neamul foștilor iobagi. Acestea erau nevoile vremurilor schimbate și acestea deveneau pentru el, ca și pentru alții, idealul în slujba căruia înțelegea să se pună. De aci începe pentru Partenie Cosma a doua epocă a vieții sale.

Primește conducerea celui mai de seamă institut financiar ce izbutiseră să-și creeze Românii ardeleni, conducerea Băncii „Albina“ dela Sibiu, la care aduce o mare autoritate, o incontestabilă competență și în deosebi o înaltă înțelegere pentru îmbunătățirea bunurilor materiale în folosul celor sufletești.

În cei 30 de ani cât a fost în fruntea „Albinei“, a ridicat acest institut la poziții nebănuite. Deja prin anul 1890 scrie Barițiu în istoria sa, că de atunci încoace — adecă dela înființarea „Albinei“ — în mijlocul atâtor asupriri și spoliațiuni, până la 50 de mii de familii românești au scăpat de o ruină sigură, cauzată de uzura de 50,100 și 200%, numai cu ajutorul „Albinei“ și al celorlalte institute cari s'au înființat pe urma acesteia, în cele mai multe regiuni locuite de români. Avântul „Albinei“ însă începe cu adevărat numai după această vreme. Ea ajunge una dintre cele mai de seamă instituții financiare în fosta Monarhie Austro-Ungară, instituțiune cunoscută și apreciată de toată lumea. În jurul și cu ajutorul ei s'au alcătuit o mulțime de alte asemenea instituții, care apoi, mai târziu, s'au reunit într'o federală cu caracter național și cu scopuri exclusiv românești. În chipul acesta s'a ajuns la acea admirabilă organizare economică și financiară care, întregită și cu alte instituțiuni, a fost unul dintre cele mai puternice mijloace pentru pregătirea materială și morală a poporului românesc

de dincolo de Carpați în preajma marilor evenimente ce aveau să vină.

Dar Partenie Cosma înțelegea că un popor nu se ține numai cu bunuri materiale, ci că are nevoie și de hrana sufletească, care să-i întărească conștiința de sine, încrederea în viitor și mândria față de celelalte neamuri conlocuitoare. Deaceia el a folosit cu multă pricepere și cu rară discrețiune mijloacele materiale ale „Albinei” pentru progresul cultural al neamului său. Inițiativei și sprijinului acordat de el se datorește Școala Superioară de Fete a Asociației din Sibiu. Masa Studenților și multe alte mijloace de progres și consolidare culturală. Și-a dat apoi, cu toată abnegația, concursul pentru construirea și înființarea Muzeului Național dela Sibiu, fiind fericit, când la 1905, inaugurarea acestui așezământ a luat proporțiile unei mari serbări naționale a întregului neam românesc, peste toate hotarele politice de atunci. Netăgăduit, toate instituțiile culturale din Ardeal au putut să existe și să progreseze numai cu ajutorul „Albinei” și, după exemplul ei, al celorlalte bănci românești.

Partenie Cosma a avut și o mare activitate în organizația bisericii ortodoxe române din Ardeal. El, care în congresul național bisericesc dela 1868, a avut norocul, ca cel mai tânăr, să colaboreze ca secretar al Comisiunii încredințată cu redactarea Statutului organic, acea Magna Charta a celei mai mari părți a poporului român de dincolo de Carpați, în cadrele căreia s'a desfășurat viața s'a națională, a adus bisericii sale servicii și și-a asigurat merite pe cari această biserică nu le va uita niciodată. În chipul acesta, și a doua epocă din viața și activitatea lui Partenie Cosma a fost pusă în serviciul neamului său. Rezultatele obținute dovedesc că acțiunea sa și a colaboratorilor săi — căci era omul care știa să și-i strângă în jurul său — a fost una dintre cele mai fericite.

Partenie Cosma a desfășurat și o frumoasă activitate publicistică, începută încă de pe vremea când era student la Universitatea din Capitala Ungariei. Deja din 1861 el a fost unul dintre redactorii ziarului „Concordia”, care apărea la Budapesta, ca organ al Partidului Național. În această calitate a lucrat alături cu un

alt compatriot al său, cu profesorul de limba română dela Universitatea din Budapesta, cu Alexandru Roman, până la 1862, când s'a retras din cauza atitudinii dubioase a editorului numitului ziar. A colaborat la aproape toate gazetele românești, dar cu deosebire la organul Mitropoliei Ortodoxe „Telegraful Român” dela Sibiu. A publicat nenumărate discursuri, memorii și acte. Nu a fost, desigur, un scriitor de avânt. Serisul său, care apărea de cele mai multe ori, sub semnul cumpănii, simbolul dreptății, avea totuși două rare însușiri: Obiectivitate și temeinicie. Cu aceste însușiri, și cu puterea neînvinsă pe care o avea în scopul acțiunilor sale, a câștigat Partenie Cosma lumea românească pentru ideile și acțiunile sale.

Partenie Cosma era o fire de om cu autoritate. Se prezenta sever și rece. În interiorul sufletului său era însă altul. Acolo, în cutele ascunse, păstra cele mai gingașe sentimente. Nu putea, sau nu voia să le exteriorizeze. Faptele însă îl trădau. Iubea neamul românesc, neamul întreg, fără deosebire de hotarele vremelnice. Avea o sinceră dragoste și și multă stimă față de străduințele de progres și înaintare ale țărilor românești de dincoace de Carpați. Avea însă și curajul de a spune orișicui părerile sale în această privință. O spunea cu demnitate, și, desigur și cu mândrie chiar și celor mai neîmpăcați dușmani ai neamului românesc. Iată, de pildă, ce respicac vorba Cosma în Dieta dela Budapesta din 1878 când, în legătură cu discuția dela mesaj, ajunseseră în dezbateri și hotărârile Conferinței dela Berlin, în care simțim cum a fost de nedrept tratată țara noastră, mai cu seamă ce privește Basarabia. Cosma, luând cuvântul și susținând necesitatea unei apropieri de România, spune: „Dacă Guvernul era pătruns de această necesitate, trebuia să observe altă atitudine în chestiunea Basarabiei. El însă nu a făcut pentru vecina noastră România nici măcar cât a făcut reprezentantul Marelui Britanii. Nu am așteptat ca Guvernul, după ce a văzut că celelalte puteri au abandonat România, și nu se expun pentru dreptul celui mai slab față de cel mai tare, nu am așteptat să fi declarat războiul Rusiei, dar am așteptat ca cel puțin, în contra

unei proceduri atât de perfide cum a fost a Rusiei față de aliatul său, în contra violenței lipsite de orice bază morală, să fi protestat cum a protestat reprezentantul Angliei, și să fi năzuit a manifesta simpatia ce o merită această națiune.

Iar Primul Ministru de atunci al Ungariei, Coloman Tisza, sdrobitorul de naționalități, cel mai înverșunat adversar al Românilor, care făcuse aluzia că România a procedat la 1859 împotriva dispozițiilor categorice ale tratatului dela Paris, îi spunea: „Este adevărat că tratatul dela Paris a fost eludat, și încă cu multă abilitate. Vina o poartă însă Congresul. Principatele, care niciodată nu au fost supuse suveranității Porții Otomane, funse și despuiate de binevoitorii lor vecini, au declarat că numai așa își pot împlini misiunea, dacă li se admite Unirea într'un Principat, cu numele România. Dar înțeleapta diplomație continua, cu ironie, Cosma, a admis denumirea de Principate Unite, dar nu și Unirea, hotărând ca fiecare Principat să-și aleagă Domnitor separat, iar pentru unificarea administrației interioare, li s'a impus un fel de delegație comună. Când a fost însă să le pună în aplicare, s'au ținut de litera tratatului, dar astfel că înțeleapta diplomație a rămas învinsă. Au ales ele separat pe Domnitor, dar în aceeași persoană. Au îndeplinit litera tratatului, dar în esență au împlinit dorința lor, căci din aceasta s'a născut Unirea. Și ce motive am avea să ne pară rău de acest fapt? — se întreabă Cosma. România, văzându-și realizate aspirațiile, s'a pus pe lucru să dovedească că merită încrederea și sprijinul Europei. Și-a dat o Constituție democratică, cu un adevărat regim parlamentar. Și-a întemeiat o dinastie ereditară, un principe străin. A liberat pe țărani și încă mai înțelepțește decât la noi, executând legea într'un singur an, pe când la noi, nici azi, după 30 de ani dela promulgare, nu este executată. A secularizat averile mănăstirești, ceea ce noi nici peste un secol nu vom îndrăzni să facem. A înființat școli, a introdus cele mai perfecte coduri de legi, a construit căi ferate, șosele, a înființat spitale, aziluri și alte excelente instituții de binefaceri. Cu un cuvânt, a pus baze solide progresului

în civilizație, care să întărească un popor rămas înapoi, nu din vina sa, ci din vitregia vremurilor. În douăzeci ani a realizat un progres atât de admirabil, cum nu este în stare să arate nici o altă națiune. Și ce este mai mult, și-a format o armată după cele mai bune metode și și-a consolidat finanțele astfel, încât a fost în stare să poarte un războiu cumplit, cu excedente bugetare. Iar când a sunat ceasul pentru eluptarea independenței Patriei, României, ca unul, au dat asalt asupra redutelor inexpugnabile ale celui mai cumplit și viteaz inamic, însoșiți ce este drept, la început, de surâsul neîncrezător al Europei; dar în curând s'au înapoiat însoșiți în calea lor de triumf, de admirația și stima aceleiași Europe, dovedind în mod eclatant, înaintea lumii, că acolo, jos, la Dunăre, există un popor brav și tânăr, care își cunoaște chemarea“.

Acest admirabil elogiu făcut fărăi românești de atunci și armatei glorioase dela Plevna ne sună și azi, după 60 de ani, ca un imn, ce se rostea din cea mai curată conștiință românească. Și nu e greu să ne dăm seamă ce va fi resimțit sufletul lui Partenie Cosma, când i-a fost dat să înfrângă trufia celui mai îngâmfat adversar cu asemenea fapte mărețe ale poporului român, dintre Carpați și Dunăre. Sentimentele sale de admirație și iubire față de frații din vechiul regat și le-a păstrat neschimbate toată viața. Le adâncise chiar cu legături de prietenie cu aproape toți bărbații marcanți în viața publică a Țării Românești. Și Providența a voit ca marele războiu să-l găsească acolo, unde sufletul lui se dorea, pe pământul fărăi libere, alături de aceia cari luptau pentru liberarea pământului românesc de dincolo de munți.

Era în vârstă de 80 de ani când a trebuit și el să ia calea pribegiei, la Iași, în Moldova și de acolo în Rusia, pentru ca, înconjurând o jumătate de lume, abia în 1919 să se poată înapoia acasă, în Ardealul lui. Purta povara nesfârșitelor vremuri de muncă, de trudă și de suferințe, dar și de mari nădejdi și de aceea sufletul său era încă în stare să se bucure și să înțeleagă fericirea pe care o ajunsese, văzându-și neamul întreg unit pentru vecie între hotarele sale firești.

A mai trăit cinci ani în România Mare, fiind, alături de vechiul și bunul său prieten din vremuri grele, neuitatul boer basarabean Vasile Stroescu, unul dintre patriarhii primului Senat al Țării întregite.

Din viața și activitatea lui ne-a lăsat, deslușit pentru orișicine, nu numai munca sa, dar foarte puțin aproape de fel numele său, pe care a știut cu atâta discreție să și-l acopere, atunci când era vorba de vrednicile sale, vrednicii pe cari le-a socotit totdeauna o datorie și niciodată un merit.

Diața și activitatea lui Partenie Cosma pot să servească drept pildă generațiilor de azi și celor de mâine și să le arate calea prin care se poate realiza, cu trudă conștientă, cu abnegațiune și fără reclamă, înălțarea unui popor.

Bilanțul Băncii Crișana din Brad.

Publicăm un bilanț, care ne emoționează, aducându-ne aminte de trecutul glorios al băncilor românești din Transilvania. Aceste bănci, adevărat, că erau modeste, dar fiind înființate numai din sărăcia noastră și au ajuns la stare de prosperitate, având rol binecuvântat în emanciparea noastră economică, este bine să se știe, că au fost ridicate numai prin vrednicia conducătorilor lor. Ele au constituit un titlu de legitime mândrie și o dovadă a cunoașterii intereselor vitale ale poporului român subjugat, pe cari interese le-am apărat cum am putut, numai din puterile noastre. Și afirmăm, fără teamă de a putea fi combătuți, că aceste bănci oricât de mici, — condamnate azi la lichidare forțată, — s'ar fi menținut și s'ar fi dezvoltat la o stare de înflorire, dacă nu ar fi dat peste capul lor pacostea deșingoladei valutare și legiuirile demagogice, de apărarea în bloc și fără criteriile echității a tuturor debitorilor. Să nu vă supărați onorați cetitori, că repetăm acest lucru, la astfel de ocazii, și-l vom repeta încă multă vreme.

Banca Crișana din Brad, care a cultivat aproape exclusiv numai operațiuni de credit agricol, ori de acelea înrudite cu acestea, (aprovizionarea populației rurale cu cereale ieftine, semințe, etc.), care avea o situație consolidată, ajutată de împrejurarea că neavând în regiune nici o concurență bancară, — și-a putut supraveghea sever plasamentele și și-a disciplinat clientela, nelăsând-o să se înglobeze în datorii de consum, — a fost adusă, ca și toate băncile românești de dincoace de Carpați, într'o situație dramatică, prin Legea conversiunii, care i-a ciuntit toate creanțele.

Și iată acum, abia după patru ani de eforturi și activitate rodnică și chibzuită, facem azi cu deosebită

bucurie constatarea, că Banca Crișana s'a refăcut complet. Ea a amortizat toate pierderile de conversiune, iar creanțele atinse de Legea lichidării datorilor agricole și urbane, cari însumează totalul de 4¹/₂ mil. Lei cu tot venitul, care abea acopere cheltuelile de administrarea aceluși portofoliu, nu mai poate influența productivitatea capitalurilor băncii. Ba, nu știm prin ce minune și destoinicii, vedem la pasive că Banca Crișana a adunat deja rezerve de Lei 5.353.680' — la un capital de acțiuni de 10 mil. Lei; ceea ce denotă că valoarea reală a acțiunilor s'a urcat peste cea nominală cu peste 53%. Apoi mai are un fond cultural de Lei 1.030.000' — plus un fond de pensii de Lei 1.790.000' —

Bilanțul mai face și dovada unei mobilități vrednice de invidiat. Pe lângă un număr disponibil de Lei 5.463.037' — are un portofoliu de titluri, de Lei 1.150.974' — ușor realizabil, iar operațiunile propriu zise constituie creanțe de scont și cont curent ușor lichidabile. Imobilele proprii, evaluate cu Lei 1.760.000' — tradează o rezervă latentă. Depunerile sunt în creștere cu Lei 768.280' — (6.75%) față de anul trecut. Rescontul e cifrat pro memoria cu Lei 104.650' — și cu toate acestea activele au crescut cu peste 2 mil. Lei față de anul precedent. Iar dobânzile cuvenite anului viitor sunt egale cu aproape jumătate din profitul net al anului 1936, care e de Lei 865.780' —.

Banca Crișana a sporit pe întreagă linia dobânzile la depuneri și anul acesta acordă și o dividendă de 5%.

Iată în cifre justificarea entuziasmului nostru, cu care am cetit bilanțul acestei bănci, căreia îi exprimăm pe aceasta cale cele mai calde și sincere felicitări!

SPECTATOR.

Cronica economică.

— Prețurile tuturor produselor petrolifere din săptămâna trecută au manifestat o vastă tendință de urcare. Pe piața externă deasemenea prețurile s'au menținut ferme, în special la petrol, benzină și motorină.

Privitor la raporturile cu piețele streine, amintim că în zilele din urmă s'a încheiat, în sfârșit, după tratative serioase, convenția cu Italia. Prin acest acord se prevede, între altele, că ni se va da, pentru petrolul Bugheras, combustibilul necesar consumului propriu zis al vapoarelor italienești, devize libere și forte, iar restul exportului de petrol în țara amică se va lichida prin clearing.

În cât privește legăturile noastre cu Germania, trebuie să spunem, că suntem aproape de limita de 25 la sută. Mai sunt doar câteva mici cantități de exportat, după care s'a terminat cota pe primul trimestru (Ianuarie—Martie) din 1937. Negocierile dintre guvernul român și al Reichului pentru urcarea cotei de

export de petrol românesc în țara lui Hitler, au început și se speră că vor duce la bun rezultat palpabil. Se intenționează de a se începe tratative și cu Austria, în care scop, la București a sosit în zilele trecute delegația Austriei. De altfel urgența conversațiilor cu Austria nu este prea mare, pentru motivul, că, în momentul de față, Dunărea este complect înghețată, exportul pe această cale naturală fiind deocamdată împiedicat. Pentru petrolul care se exportă în Bulgaria, plata ni se face exclusiv în devize forte.

— În cronicile trecute am arătat preocupările cercurilor noastre oficiale cu privire la înființarea industriilor și încurajarea cultivării plantelor textile inul și cânepa. Ca rezultat al discuțiilor avute și în ședința Delegației Economice a Guvernului, aflăm că Ministrul de Domenii a întocmit un proiect de lege pentru încurajarea, îndrumarea și valorificarea culturii plantelor textile. Prin proiect se prevede înființarea unui *oficiu național al textilelor*, care va funcționa pe lângă Ministerul Agriculturii și Domeniilor și al cărui scop principal ar consta în următoarele: 1. Intensificarea culturii plantelor textile, în măsura nevoilor consumului intern și a cererilor din afară; 2. Ameliorarea produselor indigene prin procurarea de semințe selecționate și superioare și ajutorarea cultivatorilor facilitându-le obținerea inventarului necesar; 3. Stabilirea varietăților potrivite fiecărei regiuni; 4. Înființarea și încurajarea de topitorii regionale și de ateliere locale; 5. Subvenționarea atelierelor cooperative de țesut și de filat; Înființarea de mari industrii pentru filat și țesut inul și cânepa; 7. Standardizarea produselor textile și intensificarea exportului; 8. Organizarea propagandei și în fine; 9. Supravegherea și controlul întocmirii și executării contractelor între cultivatori și industriile textile. Consiliul din fruntea oficiului va controla și coordona întreaga activitate, având de scop valorificarea plantelor textile, fixând regiunile cele mai prielnice plantelor textile, prețurile minimale de vânzarea plantelor textile precum și însușirile comune, pe cari trebuie să le întrunească pentru a putea fi standardizate. Tot consiliul își va da avizul asupra cererii oricărei întreprinderi care lucrează cu plante textile solicitând avantajele legii pentru încurajarea industriei naționale.

Pe lângă înlesnirile acordate prin legea pentru încurajarea industriei naționale, întreprinderile, cari au ca obiect industrializarea plantelor textile, vor mai beneficia de următorul regim de favoare: 1. Scutirea de taxa ad-valorem, de impozit pe cifra de afaceri și de taxele de contingentare pentru importul mașinilor și semințelor; 2. Vor fi preferate de instituțiile publice la licitații pentru procurarea de materiale, chiar dacă ofertele lor, în raport cu alți concurenți, vor fi cu 5% mai scumpe, și în sfârșit, instituțiile publice vor putea face acestor întreprinderi comenzi livrabile în ma-

mulți ani și a le acorda avansuri asupra valorii integrale a comenzilor.

— În cursul săptămânii curente, piața metalurgică internă a fost excepțional de animată, grație urcării vertiginoase de prețuri în streinătate. Comerțianții angroșiști au avut importante cantități de produse în vederea sezonului apropiat. Capacitatea de cumpărare a agriculturilor a crescut simțitor, cerându-se cu deosebire: sape, pluguri, grape, târnăcoape, lopeți, etc. S'au înregistrat deasemeni, însemnate cereri din partea antreprenorilor de construcții, de articole de fier dur, ceea ce face pe specialiști să creadă, că în primăvara din anul acesta va fi o animată campanie de construcțiuni.

Pe piața mondială, prețurile tuturor metalelor continuă a fi foarte ferme. Singur *cositorul*, în momentul de față, face excepție, cursul lui menținându-se în jurul cifrei de 227 £ St. Cauza stagnării prețului acestui metal trebuie căutată în situația, în care a ajuns industria automobilelor din America, care, după cum se știe, este cea mai mare consumatoare de cositor. Această importantă industrie este contaminată de o grevă întinsă, care încă nu se poate ști cum va fi soluționată. În schimb, arama marchează cel mai înalt curs din ultimii ani, atingând cifra de 61 și jumătate pentru calitatea electro-litică. De asemenea zincul, care a ajuns dela 13 lire sterline, cât era în anul trecut pe vremea asta, la 23 și jumătate. Producătorii de zinc realizează, în raport cu prețul de cost al acestui metal, beneficii, pe cari aproape că nu le-au cunoscut până acum. Și s'ar putea continua cu fiecare articol în parte, dar ne oprim, fiindcă lista ar fi prea lungă și obositoare.

— Datele statistice asupra producției aurului în anul trecut ne arată o urcare apreciabilă a cantității de aur produs în anul 1936, față de anul 1935. În anul 1936 a fost de 35 milioane unci în timp ce în 1935 era numai de 30.987.000 unci. În ciuda tuturor prevederilor sceptice și pesimiste, producția metalului nobil este într-o permanentă ascensiune, începând din anul 1929. Faptul este definitiv constatat și totodată și justificat, ținând, în deosebi seama, de acapararea producției de aur din partea institutelor de emisiune din toate țările. Aurul — orice s'ar spune — este și va rămâne încă multă vreme elementul regulator al vieții economice prin funcțiunile monetare ce i s'au acordat și recunoscut de majoritatea țărilor civilizate. Cele mai multe state organizate sunt monometaliste, adoptând aurul ca etalon. Aurul constituie principalul mijloc de plată al soldurilor dintre balanțele de conturi ale diverselor economii naționale. Fiecare guvern tinde să intensifice extracția aurului pentru a-și asigura legăturile cu străinătatea. Situația pe noul an se pare că este definitiv consolidată. Deși pro-

ducția se intensifică mereu totuși este dorit, atât de guvern, cât și de marea masă a poporului.

— Asociația exportatorilor de lemn din Europa își va ține adunarea generală în ziua de 22 Februarie a. c., la Londra. În această ședință se vor debata o mulțime de chestiuni privind situația țărilor exportatoare de lemn din Europa. La adunarea din Londra vor lua parte și delegații industriei și comerțului de lemn din România, din partea Asociației Industriilor Forestiere, care funcționează pe lângă Ugir. Este mai mult ca sigur că cotele de export pentru fiecare țară va fi majorate. Țara noastră a exportat în 1936, cu 14,7 la sută mai mult lemn decât în 1935. În același timp se constată o descreștere a cotei de export a Rusiei, Poloniei, Jugoslaviei și Austriei. Ori, din faptul, că aceste țări își plasează produsele forestiere pe aceleași piețe ca și noi reese, că România a dobândit noi și importante debușee, această câștigare de locuri de desfăcere continuându-se și în ziua de azi. Anglia și Franța achiziționează cantități mari de lemn de calitate superioară, iar Ungaria se aprovizionează cu mult lemn românesc deși prețurile au fost majorate. Exportul nostru este deasemeni foarte intens în țările din bazinul mediteranean și în coloniile franceze. Cu Germania, relațiile forestiere sunt foarte mult îngreunate din cauza instabilității mărcii. Asociația industriilor forestiere dela noi au cerut printr'un memoriu adresat B. N. R.-ului, să se fixeze un curs al mărcii germane pentru ca întreprinderile respective să nu sufere după urma fluctuațiilor monetare. Raporturile cu Grecia, din cauza existenței unui clearing nesatisfăcător pentru noi, nu reprezintă pentru noi nici un fel de interes, pentru moment.

S. P.

Situația.

În atențiunea generală se găsește problema renașterii creditului.

Pe lângă proiectele de legi menite să restabilească încrederea și de cari ne-am ocupat în numerele trecute ale „Revistei Economice“, se găsește și proiectul pentru modificarea legii bancare. Acest proiect prevede dreptul de control al Institutului de emisiune asupra băncilor și întreprinderilor reescontatoare.

Controlul bancar, pe care guvernul actual vrea să-l legifereze a stârnit din primul moment unanime proteste în toate cercurile noastre economice și financiare.

Asociația Băncilor Române a înaintat guvernului următorul memoriu:

„Cu privire la drepturile de control ale Băncii Naționale ne permitem a observa că deși s'a renunțat la forma inițială a controlului cu vot deliberativ în consiliile sau comitetul băncilor care au reescont la Institutul de Emisiune, totuși controlul a fost menținut.

Asociația Băncilor Române consideră că și în forma propusă, legalizarea dreptului de control al

Băncii Naționale asupra Instituțiilor de credit și reescont la Banca Națională și al Consiliului Superior Bancar asupra băncilor cari nu au reescont este vexatoriu și susceptibil de mari neajunsuri.

De fapt dreptul de control al Băncii Naționale a fost practicat întotdeauna și el n'a fost niciodată discutat, cu atât mai mult cu cât din însăși raporturile de afaceri ale Băncii Naționale cu Institutele bancare, acest drept a fost întotdeauna un drept elementar al ei.

Ne întrebăm atunci care poate fi rațiunea legalizării aceluiași drept, pe cât de vechiu pe atât de justificativ?

Din considerațiunile arătate socotim că legalizarea dreptului de control al Băncii Naționale ar fi nu numai de prisos, dar ar constitui și un generator de mari neajunsuri.

Nu vom cita decât două din acestea: neîncrederea în conducerea băncilor, pe cari legalizarea acestui drept ar sămăna-o și gravele consecințe ale inevitabilelor indiscreții pe care el le-ar prilejui.

Acestea din urmă, în special, vor fi atât de nelămurat încât legiuitorul se arată preocupat de ele când în cadrul modificărilor propuse vorbește despre indiscreții și despre sancționarea lor.

Credem că dreptul de control rezervat Consiliului Superior Bancar prin legea în vigoare, atribuindu-se și Institutului de Emisiune, va aduce cu el complicațiuni pe cât de inutile pe atât de numeroase, care nu vor contribui cu nimic la refacerea creditului atât de mult dorită“.

Dela „Solidaritatea“.

Publicarea bilanțului anual.

Interpretarea art. 30 din Legea bancară.

În conformitate cu art. 30 din legea bancară și art. 198 Cod. com. ung. (care corespunde la art. 178 Cod. com. rom.) bilanțul este a se publica de două ori. Conform art. 198. Cod. com. ard., care nu este abrogat prin art. 30 din Legea L. B., convocarea adunării generale și bilanțul se va publica în termenul prevăzut de statutele băncii. (Deci înainte de adunarea generală nu e nevoie să se publice bilanțul în Monitorul Oficial, dacă Monitorul nu este organ de publicitate statutar). Iar conform art. 30 din Legea Bancară după ținerea adunării generale se va publica numai bilanțul, aprobat de adunarea generală, în termen de maximum 15 zile dela data adunării generale în Monitorul Oficial, Buletinul superior bancar și într'un ziar românesc dintre cele mai răspândite în localitatea sediului central al băncii.

În chestiunea aceasta am publicat deciziunile Consiliului Superior Bancar din 6 Februarie 1935 și din 27 Martie 1933, în Revista Economică Nr. 11 din 14 Martie 1935, pag. 84—85 și Nr. 20 din 18 Mai 1935, pag. 164.

NOTĂ. Atragem atențiunea băncilor membre, că Revista Economică publică gratuit convocarea și bilanțul băncilor, cari sunt în ordine cu plata taxelor și cotizațiilor pentru „Solidaritatea“ inclusiv anul 1935.

„CORDIANA“, inst. de credit și econ., s. p. a. în Fofeldea.

Inserisă în Reg. bancar Nr. 58 din 1935.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „CORDIANA“, societate pe acții, se invită, conform §§-ilor 19 și 20 ai statutelor societății la

a XXXIX-a adunare generală ordinară,

care se va ținea în Fofeldea (localul institutului) Duminică, la 28 Martie 1937, după amiazi la 1 oră.

O B I E C T E L E :

1. Deschiderea și constituirea adunării;
2. Raportul anual al Cons. de adm. și censori, bilanțul anului de gestiune 1936 și darea absoluturului;
3. Alegerea a 2 membrii în Cosiliul de Administrație cu mandat pe 5 ani;
4. Eventuale propuneri.

Domnii acționari, cari în sensul §§-ilor, 22, 23 și 24 din statutele societății, voesc să participe la adunare în persoană sau prin plenipotențiați, sunt rugați a-și depune acțiunile și eventual dovezile de plenipotență cel mult până Vineri, 26 Martie 1937, la 6 ore p. m., la cassa institutului în Fofeldea, la institutul de credit și economii „Albina“ în Sibiu, sau la „Cassa de Păstrare“, în Săliște.

F o f e l d e a, la 7 Februarie 1937.

Consiliul de administrație.

Active.		Contul Bilanț cu 31 Decemvrie 1936.		Pasive.	
	Lei	b.		Lei	b.
Cassa numerar efectiv	83.281	—	Capital social	500.000	—
Titluri rom. cotate la bursă	16.000	—	Fond de rezervă statutară	500.000	—
„ „ necotate la bursă	85.453	—	Fond de pensii	121.250	—
Scont fără garanții	322.012	—	Fond cultural D. R. Codrescu	55.917	—
Debitori benef. de legea lichid. datoriiilor agricole din 7 Aprilie 1934	2.035.351	—	Depuneri din țară vechi	1.365.175	—
Pierderi din aplicarea legii conversiunii	87.358	—	Creditori din țară pe termen	79.579	—
Imobile necesare comerțului bancar	10.000	—	Dividende neridicate	8.750	—
Mobiliar	1	—	Interese transitoare	2.558	—
Efectele fondului de pensii	16.700	—	Profit curat	22.927	—
	2.656.156	—		2.656.156	—
<i>Conturi de ordine :</i>			<i>Conturi de ordine :</i>		
Cauțiuni statutare	16.000	—	Deponenți de cauțiuni statutare	16.000	—

Debit.		Contul Profit și Pierderi cu 31 Decemvrie 1936.		Credit.	
	Lei	b.		Lei	b.
<i>Cheltuieli de administrație :</i>			Dobânzi încasate	90.425	—
a) Salare	32.000	—	Comisioane	19.251	—
b) Diverse	9.210	—	Venit din portofoliu de titluri	2.683	—
Impozite	14.628	—			
Amortizare din Pierderi la conversiune	20.000	—			
Dobânzi la depuneri	13.594	—			
Profit curat	22.927	—			
	112.359	—		112.359	—

F o f e l d e a, la 31 Decemvrie 1936.

Ioan Maniu, casar-contabil.

C O N S I L I U L D E A D M I N I S T R A Ţ I E :

V. Bonea, președ. Petru Manuil. Gh. Bânda. Toma Iaru. I. Neag. Petru Maniu. N. Frâncu, exp.-cont.
Examinând conturile prezente le-am verificat și găsit în conformitate cu codul de comerț și legea bancară.

F o f e l d e a, la 17 Februarie 1937.

C E N S O R I :

A. Teășiu, președinte. T. Stochecium. Ioan Manuil. Petru Voicu. Vasile Josof.

„BANCA CRISANA“, S. A. IN BRAD.

Debit.	Profit și Pierdere la 31 Decembrie 1936		Credit.	
	Lei	b.	Lei	b.
<i>Cheltuieli de administrație:</i>			<i>Dobânzi încasate:</i>	
a) Salarii și indemnizații	696.300'—		a) Dela portofoliul de scont	1.232.852'—
b) Diverse	246.556'—	942.856'—	b) „ debitori	867.243'—
Impozite și taxe		181.998'—	Comisioane încasate	214.218'—
<i>Dobânzi plătite:</i>			Venitul portofoliului de titluri	64.690'—
a) La depuneri	471.327'—		Venitul imobilelor	85.167'—
b) La reescont	2.209'—	473.536'—		
Beneficiu net		865.780'—		
		2.464.170'—		2.464.170'—

B r a d, la 31 Decembrie 1936.

ss. Ion Ghișă, director, expert-contabil.

Pentru contabilitate: ss. Maria Vecserdi.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE.

ss. Aron Roman., preș. ss. Dr. Nerva Oneu., v.-preș. ss. Dr. Iacob Oneu. ss. Dr. Cornel Glava. ss. Andreon Bogdan. ss. Virgil Bulz
 ss. Iug. Ioan Gîgurtu. ss. Valer Ambruș. ss. Ioan Cutean. ss. Carol Sehenk. ss. Dr. Teodor Băbuția.

COMITETUL DE CENSORI.

Subsemnatul comitet de censori am examinat conturile prezente și le-am aflat exacte.

ss. Iosif Comșa, președinte.

ss. Nicolae Turcu.

ss. Ioachim Ivan.

ss. Alexandru Draia.

ss. Petru Câmpean.

ss. Brutus Păcuraru, expert-contabil.

„BANCA FURNICA“, s. a. Făgăraș.

Capital deplin vărsat 10.000.000'— Lei. Sucursală în Sighișoara. Fond de rezervă 225.000'— Lei.
 Inscrisă în Reg. Soc. Bancar No 41 din 13 Iulie 1934.

Convocare.

Domnii acționari ai „Băncii Furnica“, soc. an. în Făgăraș, sunt invitați în virtutea Art. 26 din statute pe ziua de 20 Martie 1937, ora 10 a. m., la

a LII-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Făgăraș, în sala de ședințe a societății.

Dacă în ziua aceasta nu se întrunește numărul de acționari necesari pentru a lua deciziuni valabile, în conformitate cu Art. 32 din statute, domnii acționari sunt invitați la o nouă adunare generală ordinară, care se va ține în ziua de 27 Martie 1937, în același local și la aceeași oră și cu aceeași ordine de zi.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale;
2. Raportul anual al Consiliului de administrație, Bilanțul, Contul Profit și Pierdere pe anul 1936 și raportul Consiliului de censori;
3. Descărcarea Consiliului de administrație și al Consiliului de censori;
4. Distribuirea beneficiului anului 1936;
5. Stabilirea remunerației membrilor Consiliului de gestiune 1937;
6. Alegerea alor 3 membri în Consiliul de administrație pe termen de trei ani și a unui membru pe termen de doi ani;
7. Alegerea alor 5 membri în Consiliul de censori pe termen de trei ani.

Făgăraș, la 15 Februarie 1937.

Consiliul de administrație.

Domnii acționari, cari voesc să participe la adunarea generală în persoană sau prin procură, în conformitate cu Art. 28 din statute, trebuie să depună acțiunile lor trecute în registrele de acțiuni ale societății, precum și procurile cu cel puțin o zi înainte de adunarea generală la casa societății din Făgăraș și Sighișoara sau la „Albina“, institut de credit și de economii din Sibiu.

„BANCA FURNICA“, S. A. FĂGĂRAȘ.

Actiu.		Bilanț la 31 Decembrie 1936.		Pasiv.	
		Lei	b.		
Cesa:				Capital social	10.000.000'—
Numerar efectiv	710.294'—			Fonduri de rezervă:	
Disponibil la B. N. R.	1.264.171'—	1.974.465'—		Rezervă statutară	225.000'—
Disponibil la bănci:				Fondul de pensii și ajutorare al funcționarilor	2.200.000'—
In țară		1.314.531'—		Diferențe de curs nerealizate la portof. de titluri	517.543'—
Portofoliu de titluri:				Depuneri spre fructificare:	
Titluri românești:				Din țară:	
Efecte publice val. nominală				Pe termen: supuse legii conv.	25.405.559'—
Lei 1.042.000'—	419.950'—			nesupuse legii conv.	4.815.877'—
Titluri cotate la bursă val. nominală	Lei 3.362.500'—	2.235.700'—		Creditori:	
Titluri necotate la bursă val. nom.	Lei 955.500'—	105.850'—	2.761.500'—	In țară:	
Portofoliu de scont:				Pe termen	272.086'—
Plătitibil în țară:				Angajamente de reescont:	
Cambii fără garanții	1.604.187'—			In țară:	
Cambii garantate cu ipotecă	5.377.750'—	6.981.937'—		La B. N. R.	531.250'—
Din portof. de mai sus se află reescontat:				Dividende neridicate	61.927'—
Plătitibil în țară total	Lei 531.250'—			Conturi diverse	1.341.251'—
Debitori:				Beneficiul net:	
Debitori garanțați cu garanții diverse		668.500'—		Din anul curent	288.250'—
Debitori beneficiind de legea lichidării datorită din 7 Aprilie 1934 cota rămasă		25.460.128'—			
Pierderi rezultând din aplicarea legii lichidării datorită		300.000'—			
Imobile:					
Necesare comerțului propriu și funcționarilor	1.477.500'—				
Alte imobile	4.240.181'—	5.717.681'—			
Mobilier		140.000'—			
Conturi diverse		340.001'—			
		45.658.743'—			45.658.743'—

Conturi de ordine:

		Lei	b.		
Cauțiuni statutare	500.000'—			Deponenți de cauțiuni statutare	500.000'—
Ipoteci, cesiuni și garanții diverse	25.074.531'—			Deponenți de ipotecă cesiuni și garanții diverse	25.074.531'—
Depozite de titluri și alte valori în păstrare	2.815.650'—			Deponenți de titluri și alte valori în păstrare	2.815.650'—
Efecte reescontate în conversiune, cota rămasă	3.546.791'—			Angajamente de reescont în conversiune	3.546.791'—
	31.936.972'—				31.936.972'—

Debit.		Contul Profit și Pierdere.		Credit.	
		Lei	b.		
Cheltuieli de administrație:				Dobânzi incasate	1.459.814'—
Salarii și indemnizații	624.028'—			Comisioane incasate	99.549'—
Diverse (cheltuieli de ad.-ție)	303.083'—	927.111'—		Venitul portofoliului de titluri	182.744'—
Impozite și taxe		153.367'—		Venitul imobilelor	688.410'—
Dobânzi plătite:					
La depuneri	428.206'—				
La reescont	35.336'—	463.542'—			
Amortizări:					
La pierderi rezultând din aplic. leg. convers.	478.855'—				
La imobile	86.400'—				
La Mobilier	16.600'—				
La conturi diverse	16.392'—	598.247'—			
Beneficiu net:					
Din anul curent	288.250'—				
	2.430.517'—				2.430.517'—

ss. Matei Jiga, director executiv.

ss. George Frăneșu, contabil autorizat.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

ss. Dr. Andrei Miteu, președintele Cons. de Adm.
ss. Constantin Popp.

ss. Dr. George Cornea.

ss. Dr. Moise Grama.

ss. Ioan Grecu.

ss. Dr. Mihai Velteiu.

Verificat și găsit în conformitate cu codul de comerț și legea bancară.

Făgăraș, la 15 Februarie 1937.

ss. Traian Păcală, președ. cons. de censored.

ss. Nicolae Petrușiu, expert-contabil.

ss. George Dragoș.

ss. Octavian Popa.